

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 6.030508 Фінанси і кредит

на тему: « **Практика виконання державного бюджету за видатками**»

Виконавець:

студент факультету фінансів та банківської
справи

Стефанець Інна Миколаївна _____

Науковий керівник:

к.е.н., старший викладач

_____ Кир'язова Т.О. _____

ОДЕСА – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Сучасні тенденції розвитку фінансової системи зумовили необхідність підвищення державою вимог щодо управління фінансовими ресурсами. Важливого значення в умовах сьогоднішньої економічної, фінансової та політичної ситуації набуває питання оптимізації та ефективності державного та місцевих бюджетів, що передбачає побудову ефективної системи бюджетування на державному та місцевому рівні, формування системи бюджетів, які будуть визначати взаємовідносини на вертикальному та горизонтальному рівні між собою та відображати їх роль у реформуванні національної економіки України та органів місцевого самоврядування.

Створення сприятливого макроекономічного середовища, вжиття послідовних і ефективних заходів у бюджетній сфері, забезпечення стабільності державних фінансів, високих темпів економічного зростання на основі проведення модернізації економіки держави та підвищення її конкурентоспроможності, формування бюджету за принципом середньострокового бюджетного планування з чіткими фіскальними та видатковими орієнтирами – все це можливо лише за умови реалізації чітко сформованої бюджетної політики.

Важливим напрямом бюджетної політики є оптимізація виконання Державного бюджету за видатками. Для стабілізації економічної ситуації в державі необхідні комплексні заходи щодо економічного та раціонального використання державних коштів, передбачених для утримання органів державної влади і місцевого самоврядування, утворених цими органами підприємств, установ та організацій, які використовують кошти державного бюджету. Питаннями виконання бюджету за видатками висвітлені в роботах вітчизняних і зарубіжних науковців. Важливу роль у дослідженні видатків Державного бюджету як суспільно-економічної категорії, визначенні їх видів, відіграли такі вчені, як Василик О. Д., Дем'янишин В. Г., Єрмошенко М. М., Лисяк Л. В., Луніна І. О., Мочерний С. В., Огонь Ц. Г., Опарін В. М., Чугунов І. Я., Юрій С. І., Ярошенко Ф. О. та ін.

Метою роботи є планування та виконання державного бюджету за видатками, та визначення шляхів їх оптимізації.

Завдання дослідження:

- дослідити сутність видатків державного бюджету та їх роль у соціально-економічному розвитку країни;
- розглянути класифікацію видатків та кредитування державного бюджету;
- дослідити особливості планування державного бюджету за видатками;
- провести моніторинг виконання видаткової частини державного бюджету;

- дослідити особливості контролю за виконанням державного бюджету за видатками;
- з'ясувати пріоритетні напрями бюджетної політики щодо державних видатків;
- обґрунтувати напрями оптимізації видатків державного бюджету.

Об'єктом дослідження є процес виконання державного бюджету за видатками.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають в процесі виконання державного бюджету за видатками.

Методи дослідження В процесі дослідження було використано систему методів, обумовлену поставленою метою та завданнями. Вона включала: метод порівняння використовувався в процесі з'ясування сутності видатків державного бюджету; методи аналізу та синтезу застосовувалися в процесі дослідження сучасного стану виконання видаткової частини державного бюджету України; методи індукції та дедукції використано для з'ясування можливостей оптимізації видатків державного бюджету України; прогностичний метод застосовано для прогнозування видатків; методи наукового абстрагування та узагальнення.

Інформаційну базу дослідження становлять Конституція України, Бюджетний кодекс України, звітність Міністерства фінансів України, Рахункової палати, Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України, підручники, навчальні посібники, монографії, публікації вітчизняних та зарубіжних науковців, Інтернет - ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (100 найменувань) та 5-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 101 сторінка. Основний зміст викладено на 81 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 17 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи формування системи видатків бюджету**» досліджено теоретичні основи видатків державного бюджету в т.ч. економічну сутність, склад та класифікацію видатків, їх структуру, організацію управління видатками державного бюджету.

У другому розділі «**Проблематика та практика виконання державного бюджету за видатками**» проведено моніторинг видаткової частини державного бюджету, виявлено проблем, досліджено особливості контролю за виконанням державного бюджету за видатками.

У третьому розділі «**Удосконалення організації виконання державного бюджету за видатками**», визначено пріоритетні напрями бюджетної політики щодо державних видатків та запропоновані напрями оптимізації структури видаткової частини державного бюджету.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

1. Видатки державного і місцевих бюджетів – об'єктивна економічна категорія, яка опосередковує його доходи і завершує розподільні відносини. Вони мають подвійний характер. З одного боку – це витрати держави, які вона здійснює на своє функціонування, а з другого, це доходи, за рахунок яких державні установи, підприємства й організації утворюють свої фонди, необхідні для їх функціонування. Основним призначенням витрат усіх ланок бюджетної системи є фінансове забезпечення безперебійного функціонування держави й органів місцевого самоврядування.

2. Видатки бюджету проявляються через певні їх види, які характеризуються кількісними параметрами та якісним наповненням. Разом з тим єдиної класифікації видатків бюджету не існує. Ст. 10 Бюджетного кодексу передбачено класифікація видатків бюджету за: бюджетними програмами (програмна класифікація); відомчою ієрархією розпорядників бюджетних коштів (відомча класифікація); функціональним призначенням (функціональна класифікація); економічною характеристикою операцій (економічна класифікація).

3. Оскільки видатки є важливим показником фінансової діяльності та розвитку держави, існує необхідність в оцінці ефективності їх використання. Адже їх обсяги залежать, з одного боку, від можливостей бюджету, а з іншого – від державних завдань та функцій, які закріплюють прогнози цільових соціально-економічних програм і стратегічних напрямів. Ефективність прийнято визначати за допомогою таких елементів, як продуктивність, результативність та економічність. Оцінка ефективності державних видатків є важливим фактором оптимізації та вдосконалення структури видатків. Критерії оцінки ефективності бюджетних видатків дають відповідь на запитання про те, в якому напрямку необхідно рухатися розпоряднику коштів для забезпечення високої ефективності використання державних коштів і досягнення конкретної мети.

4. За останні п'ять років прослідковується чітка тенденція до зростання обсягів видатків Державного бюджету. Це зростання проаналізовано в розрізі бюджетної класифікації. Такий аналіз дав підстави стверджувати, що зростання обсягу видатків обумовлене зростанням як поточних так і капітальних видатків. В свою чергу поточні видатки зростають в результаті зростання усіх своїх складових за виключенням інших поточних видатків. Причому частка капітальних видатків зростає. Зростання видатків Державного бюджету в розрізі функціональної класифікації обумовлене зростанням видатків на загальнодержавні функції, на соціальний захист та соціальне забезпечення, на громадський порядок, безпеку та судову владу.

5. Застосування результативних показників у бюджетній програмі дало змогу чітко показати ефективність використання бюджетних коштів, співвідношення досягнутих результатів та витрат, тривалість виконання бюджетної програми, її необхідність і відповідність визначеній меті, а також порівняти результати виконання бюджетних програм у динаміці за роками та між головними розпорядниками бюджетних коштів, визначити найефективніші бюджетні

програми при розподілі бюджетних коштів. Також це сприяє якісному та кількісному аналізу стану виконання бюджетної програми в частині фінансового забезпечення реалізації її заходів та ефективності виконання. Без належної результативності бюджетних програм неможливо забезпечити інвестиційну привабливість економіки, стійкість фінансової системи, зростання реального ВВП і поступальний, динамічний розвиток країни на шляху до економічного добробуту. Невиконання заходів бюджетної програми в результаті може призвести до економічних криз, стати причиною невдоволення людей і загострення соціальної напруги.

6. В Україні спостерігається чітка тенденція до зростання видатків Державного бюджету. Причому основна їх частка йде на фінансування діяльності сфери, за яку відповідають Міністерства соціальної політики, оборони, внутрішніх справ, освіти та науки, охорони здоров'я. Значне зростання окремих видів видатків обумовлене різким загостренням політичної ситуації в Україні в 2014 р., що спричинило зміну в структурі видатків та в обсягах фінансування окремих державних програм.

7. Враховуючи дані моніторингу стану бюджетного контролю в Україні, можна зробити висновок, що сьогодні державний сектор економіки України зазнає значних втрат через низьку фінансову, бюджетну та податкову дисципліну. Це обумовлене наступними причинами: збереження умов, що сприяють криміналізації економіки; недосконалість наявної законодавчої та методологічної бази контролю; відсутність системності та комплексності здійснення бюджетного контролю, а також його правова невизначеність; відсутність єдиної інформаційної бази, що фіксує виявлені правопорушення в сфері бюджету.

8. Ефективне управління видатками бюджету є важливою частиною бюджетної політики. Програмно-цільовий метод – є дієвим інструментом, який забезпечує планування та виконання бюджету на середньострокову перспективу, орієнтований на досягнення мети відповідно до встановлених пріоритетів. Це прописано у наказі Міністерства фінансів України №805 від 02.08.2010 Використання ПЦМ дозволяє забезпечити планування бюджету на середньострокову перспективу, перехід від утримання бюджетних установ до надання послуг високої якості населенню, оптимальне використання бюджетних коштів, досягнення в результаті значного економічного і соціального ефекту, підвищення обізнаності громадськості щодо ефективності витрачання коштів бюджету територіальної громади та рівня задоволення споживачів суспільних та гарантованих соціальних послуг. Особливими складовими програмно-цільового методу у бюджетному процесі є бюджетні програми, відповідальні виконавці бюджетних програм, паспорти бюджетних програм, і особливо важливо, показники бюджетних програм. Також, на всіх стадіях бюджетного процесу його учасники, здійснюють оцінку ефективності бюджетних програм, аналіз та контроль за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів.

9. Проведені дослідження дозволять стверджувати, що в Україні не існує однозначної тісної взаємозалежності між рівнем державних видатків та темпами економічного зростання. Проте для більшості країн ЄС зростання рівня участі держави в розподілі та перерозподілі ВВП через механізм державних

видатків супроводжується збільшенням реального ВВП у наступних періодах, що можна розглядати як непряме підтвердження їх позитивного впливу на економічне зростання в країні. Враховуючи це, зменшення або збільшення частки державних видатків у структурі ВВП та їх загального обсягу є одним із можливих напрямів регулювання економічного зростання. Слід зазначити, що для кожної країни існує оптимальний для забезпечення необхідних темпів економічного зростання рівень державних видатків у складі ВВП, що пов'язано із специфікою національної комбінації внутрішніх та зовнішніх факторів фінансово-економічного середовища, сформованого рівня соціально-економічного розвитку, співвідношення короткострокових і довгострокових цілей та завдань економічної політики з урахуванням інтересів і потреб усіх верств суспільства.

10. Оптимізація системи видатків державного бюджету полягає в: зменшенні видатків на утримання органів державно влади і управління за рахунок їх модернізації та скорочення; раціоналізації видатків на соціальну сферу (перегляд пільг, поширення платних послуг, перегляд рівня мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму; узгодженості бюджетного податкового законодавства стосовно тих норм, які забезпечують збалансованість дохідної та видаткової частин та мінімізують кількість внесених змін до діючих законів протягом бюджетного періоду; оптимізації видатків бюджету за рахунок впровадження госпрозрахункових форм фінансування бюджетних установ, зокрема самофінансування; оптимізації мережі виконавців бюджетних програм для того щоб на одне завдання припадала мінімальна їх кількість;

АНОТАЦІЯ

Стефанець І.М. «Практика виконання Державного бюджету за видатками»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030508 «Фінанси і кредит»
Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти виконання видаткової частини бюджету, соціально-економічна сутність, призначення та роль видатків Державного бюджету України.

Проаналізовано виконання видаткової частини Державного бюджету, у тому числі за функціональною, економічною, відомчою та програмно-цільовою класифікацією видатків за останні роки, розглянуто особливості контролю за виконанням державного бюджету за видатками за 2014-2018 роки.

Запропоновано напрями оптимізації виконання Державного бюджету України за видатками враховуючи пріоритетні напрями бюджетної політики щодо державних видатків.

Ключові слова: Державний бюджет, видатки бюджету, класифікація, планування, трансфери, виконання видаткової частини.

ANNOTATION

Stefanets I.M. "Practice of execution of the State budget by certificates"

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 6.030508 «Finance and credit»
Odessa National Economics University. – Odessa, 2019.

The paper deals with the theoretical aspects of the implementation of the expenditure part of the budget, the socio-economic essence, the purpose and role of expenditures of the State Budget of Ukraine.

The implementation of the expenditure part of the State Budget by functional, economic, departmental classification in recent years has been analyzed, as well as monitoring of factors influencing the use of expenditures of the state budget of Ukraine.

The ways of optimization and improvement of the use of the expenditure part of the State Budget of Ukraine on the basis of the conducted analysis are proposed.

Key words: state budget, budget expenditures, classification, planning, transfers, execution of the expenditure part.